

Méltatás Honti László, az MTA rendes tagja székfoglalóján

Honti László 1998-ban, udinei professzorsága idején, lett az Akadémia külső tagja; levelező taggá 2004-ben, hazatérése után, választotta meg az Akadémia. Honti a nemzetközi uralisztika élvonalába tartozó kutató. Vendégprofesszorként hosszabb időt töltött a Bécsi és a Helsinki egyetemen, majd kinevezték a Groningeni Egyetemen a finnugor nyelvtudomány professzorává. Groningenből 1997-ben az Udinei Egyetem meghívására Udinébe tette át székhelyét, ahol nyugdíjazásáig a finnugor nyelvészet professzora volt. 2008 óta Honti László a Károli Gáspár Református Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékének professzora, az egyetemen magyar és finnugor nyelvtudományt tanít.

Honti László rendkívül termékeny kutató. Hét önálló és társszerzőkkel egy további könyvet publikált, szakmai folyóiratokban, gyűjteményes kötetekben pedig több, mint kétszáz tanulmányt tett közzé. Levelező taggá történt megválasztása óta közel 40 tanulmányt publikált hazai és nemzetközi folyóiratokban. Nemzetközi közleményei az uralisztika vezető folyóirataiban (*Finnisch-Ugrische Mitteilungen*, *Journal de la Société Finno-ougrienne*, *Linguistica Uralica* és *Ural-Altäische Jahrbücher*) láttak napvilágot. A magyarul is megjelent „Hiedelmek és hipotézisek az uralisztikában” c. munkája a magyar őstörténet alapvető kérdéseit érinti. A téma aktualitása miatt ez a munka Honti egyik legfontosabb publikációi közé tartozik, amelyben a magyar és a finnugor nyelvek eredetére és rokonságára vonatkozó téves állítások ellen lép fel. Alapvetőek az esetragok kialakulására vonatkozó grammatikalizációs kutatásai is. Így egyik tanulmányában azt vizsgálja, hogy a birtokos szerkezetből a névutós szerkezeten át hogyan jött létre az esetragos névszó, és felteszi a kérdést, hogy vajon nyelvspecifikusak-e az egyes fejlődési fokozatok és az esetrag kategóriája közötti összefüggések az uráli nyelvekben. A nyelvek érintkezésének kérdései is többször felmerülnek munkáiban. A Közép-Európában beszélt nyelvek hatottak egymásra, így a különböző közép-európai nyelvekben (magyar, germán, szláv) közös jellegzetességek alakultak ki. Honti választ keres arra a kérdésre is, hogy létrejöhetett-e egy pidzsin nyelv az orosz-uráli érintkezések során. Ezzel függ össze az a kérdés is, hogy a finnugor nyelvek mennyire vannak kitéve a globalizáció vagy az europaizáció veszélyének. Visszatérő témája az uráli számnevek problémája, amelyet szintén kontaktnyelvészeti szempontból vizsgál. Egyik az említett téma szempontjából alapvető tanulmányának a címében is az a kérdés szerepel, hogy vajon a

magyarok a szlávoktól tanultak-e számolni. Honti többször is felveti az inflexiós toldalékok sorrendjének kérdését, ebből a szempontból mindenekelőtt az esetragok és a birtokos toldalékok sorrendje, illetőleg ennek a sorrendnek a kialakulása érdekl. Általános jelentőségű az a kérdés is, hogy az alapnyelv szerkezeti elemeinek kiderítésénél milyen szerepet kap a hangtörténet, ill. a történeti alaktan. Vajon az elsőnek vagy az utóbbinak kell nagyobb jelentőséget tulajdonítanunk? Vagy esetleg egyforma súlyú mindkettő? A legfontosabb és valószínűleg megválaszolhatatlan kérdés természetesen az, hogy kideríthetőek-e egyáltalán az alapnyelv szerkezeti elemei. Honti több tanulmányt is szentelt az igekötők kérdésének egyrészt azért, mert kialakulásuk is a grammatikalizációval függ össze, másrészt azért, mert az uráli nyelvek közül csak az ugor nyelvekben alakult ki igekötőrendszer. Tipológiai is jelentősek a birtoklás kifejezéseire vonatkozó kutatásai. Több tanulmányt publikált a *habeo*-szerkezetekről kérdésének, amelyeket nemcsak szinkrón, hanem diakrón szempontból is vizsgál. Újabban az uráli nyelvekben a 2. személyek jelölésében található problémákra keres választ. Megállapítja, hogy az uráli nyelvcsaládon belül a mordvin, a votják és a szamojéd azzal tűnik ki, hogy az egyes számú személyes névmások csak veláris hangrendű előzményekből vezethetők le, míg a többi nyelv megfelelő névmásai egyértelműen palatális hangrendű előzményekre utalnak. Honti ennek a kettősségnek a nyelvtörténeti magyarázatára vállalkozik. Erről bővebben éppen a mai székfoglaló előadásában fogunk hallani. Összegezve megállapíthatjuk, hogy Honti László az uralisztika számos területén alkotott maradandót, kutatásaival egy sor alapvető kérdésre adott megnyugtató választ, ugyanakkor nem hallgatta el a még megoldásra váró problémákat sem.

Az uralisztikán messze túlmutatnak Honti Lászlónak a magyar nyelv rokonságával kapcsolatos munkái. Az általa szerkesztett („főszerkesztett”) „A nyelvrokonságról” c. kötetben (melynek alcíme "Az török, sumer és egyéb áfium ellen való orvosság") két, nyelvtudományunk, sőt közművelődésünk egészét érintő tanulmánya jelent meg (az egyik a történeti-összehasonlító nyelvtudomány elvi-módszertani kérdéseit foglalja össze a laikus olvasó számára, a másik anyanyelvünk rokonságáról szóló ismereteink összegzése). Ennek a kötetnek a publikálása rendkívül fontos volt a finnugor rokonsággal kapcsolatban egyre inkább terjedő tévhitek, hiedelmek, mitológiák miatt is.

Honti László munkáit sokan idézik. Levelező taggá történt megválasztása óta a munkáira történt hivatkozások száma kb. 700-zal növekedett. (Ismert hivatkozásainak száma 4000 felé közeledik.) Honti nemzetközi rendezvények gyakori előadója, számos nemzetközi társaság

tagja (Körösi Csoma Társaság, Magyar Nyelvtudományi Társaság, Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság, Societas Uralo-Altaica (Göttingen), Soci  t   finno-ougrienne (Helsinki, amelynek 2002 óta tiszteleti tagja), Association for Linguistic Typology).

Honti Lászlót kimagasló tudományos munkássága alapján a Magyar Tudományos Akadémia m lt n választotta rendes tagjai sorába.

Budapest, 2011. március 21.

Kiefer Ferenc